

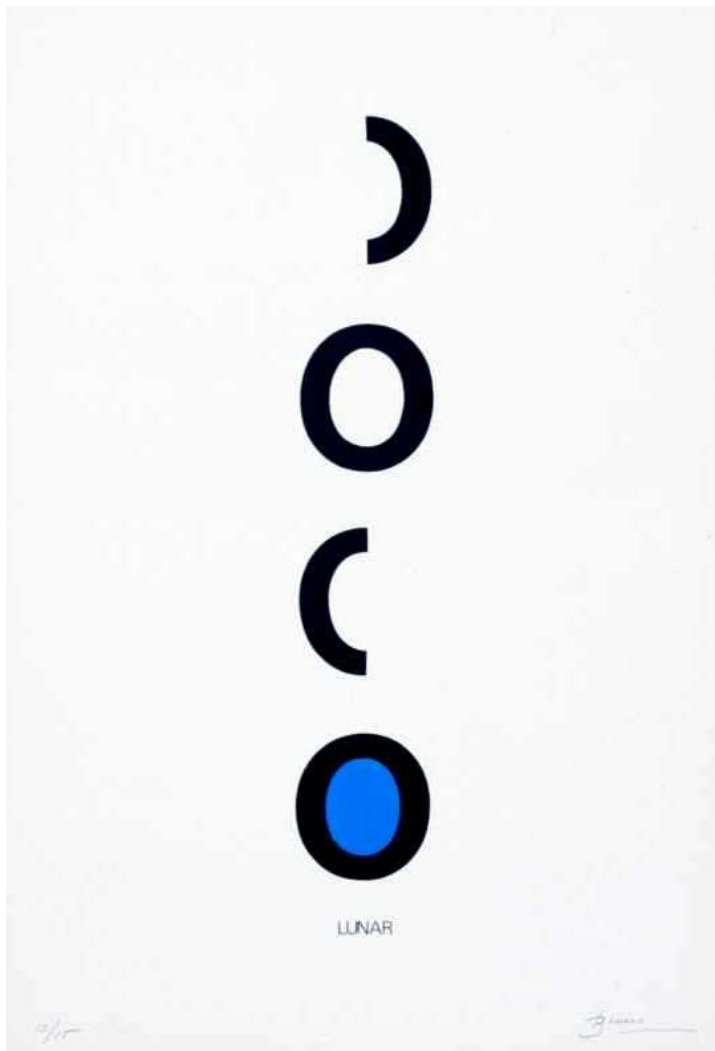
APRENDRE AMB
JOAN BROSSA

LES FASES DE LA LLUNA

Fundació

JOAN BROSSA

“Lunar” (1970-1975) de Joan Brossa

OBJECTIUS GENERALS

- Promoure la poesia en general i la visual/objecte en especial.
- Conèixer poetes de la nostra cultura.
- Treballar aspectes meteorològics i, més concretament, les fases lunars, que sempre desperten molta curiositat entre l'alumnat.
- Fomentar l'ús del català en la interrelació de l'alumnat.

OBJECTIUS ESPECÍFICS

- Observar (que els alumnes en prenguin consciència) que la llengua també s'aprèn amb l'ús d'expressions quotidianes, refranys, etc.
- Conèixer un poeta català de renom.
- Descobrir que la poesia no és de minories.
- Crear poesia.
- Treballar les habilitats: CO, EO, CL, EE i el component sociocultural.

CONTINGUTS

- Conèixer les fases de la lluna.
- Conèixer Joan Brossa i la poesia visual.
- Saber expressar gustos i preferències.
- Saber usar les expressions del temps meteorològic.
- Utilitzar els adverbis d'afirmació i de negació.
- Usar els adverbis quantitius.
- Utilitzar el pronom de CI de 3a persona: li, els.
- Repassar continguts d'unitats anteriors: els adjectius interrogatius; expressions de temps i freqüència; el present de verbs regulars; els verbs pronominals; el verb anar-se'n.

TASCA FINAL

Producció d'un poema visual o d'un poema objecte referit a les fases de la lluna.

***

La durada de les sessions varia segons el tipus de curs que hagi escollit l'alumnat. Per a aquest treball, s'ha triat un curs bimensual de 45 hores en total, amb sessions de 2 hores de durada.

CONTINGUTS GRAMATICALS

Unitat 4

- Adjectius interrogatius: quin, quina, quins, quines.
- Adjectiu indefinit: cada.
- Expressions de temps i freqüència: des de... fins a; cap a; de... a; d'aquí a; per a; abans, ara, després; aviat, d'hora, tard; ahir, avui, demà; al matí; al migdia; a la tarda; al vespre; a la nit; a la matinada; els caps de setmana; havent dinat, havent sopat; sempre; sovint; un cop/una vegada a la setmana/mes/any; de tant en tant.
- Pronom feble: ho.
- Present indicatiu verbs regulars.
- Verbs pronominals.
- Verbs irregulars: anar, anar-se'n.

Unitat 5

- Expressar gustos i preferències: (no) m'agrada.
- Conjuncions: i, ni, perquè, o, si no, però.
- Adverbis d'afirmació i de negació: sí/també; no/tampoc.
- Adverbis quantitius: massa, moltíssim, molt, bastant/força, una mica, gaire, poc, gens, gens ni mica.
- Pronoms de CI.
- Els dies de la setmana.
- Les estacions de l'any.
- Els mesos de l'any.
- Les fases lunars.
- La meteorologia: fa bon/mal temps; fa sol/calor/fred/vent; plou/neva; està núvol.
- Quantitius: que + adjectiu o adverbi; quin, quina, quins, quines + substantiu.

DESENVOLUPAMENT

Els alumnes es dividiran en 4 grups (un per a cada fase lunar).

SESSIÓ	TEMPS	ACTIVITAT
1	30'	<p>Projecció del poema “Lunar” de Brossa (sense el títol).</p> <p>Expressió del que sent cada alumne.</p> <p>El professor formularà preguntes del tipus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Us agrada? ▪ Què us sembla que és o pot ser? ▪ Què expressa, comunica, el poeta? ▪ Creieu que la lluna pot canviar l'estat d'ànim de la persona? <p>La finalitat és la de provocar l'expressió oral entre l'alumnat.</p>
	15'	Expressió d'alguna dita sobre la lluna i les fases lunars de la cultura de l'alumne i dir-la en la llengua pròpia de l'alumne.
	40'	<p>Presentar poemes visuals al voltant del temps i trobar lligams amb expressions o refranys catalans. S'aprofitarà per parlar sobre què tenen de particular els poemes visuals. Preguntes orientatives podrien ser les que hi ha a continuació de cada poema.</p>

“Miami Beach” (1970-1989) de Joan Brossa

- Què hi ha en la imatge?
- En quin lloc geogràfic situaríeu el paisatge?
- Us agrada la neu? Quan pot ser bonica? I quan desagradable?
- Sabeu el que significa el refrany: “A l’hivern, boirina i la neu per veïna”.
- Què és la boira o boirina? A Catalunya hi ha llocs com la plana de Vic o Lleida on n’hi ha molta. Com creieu que és la gent que viu en un lloc amb molta boira?
- Llegiu el cartell de la dreta del poema visual. Creieu que es correspon amb el paisatge? Quin efecte causa? Parleu sobre la possible intenció de l’autor.

“Poema” (2009) de Sergi Quiñonero

- Què veieu en aquesta altra imatge? Descriviu els objectes que hi ha.
- Què sol haver-hi en un niu? Sabeu què signifiquen les expressions “saber-ne un niu” o “ésser el caganiu”? Si no, busqueu-ho i apreneu de memòria el joc infantil relacionat amb els dits i que acaba “piu, piu, que no n’hi ha per al caganiu”?
- Què hi ha dins del niu? Què simbolitzen els daus en general?
- T’has fixat en el número? Quantes cares té un dau?
- Què pot significar tot plegat? Debateu-ho i relacioneu-ho amb el refrany “Els vents de fortuna són com la lluna” i amb el poema visual inicial de Brossa (“Lunar”)

A partir d’aquí es pot preguntar per què estem parlant de “poemes” en aquestes propostes a partir de fotografies i debatre sobre què entenem per “poètic”.

“Bàrcino” (1994) de Joan Brossa. Plaça Nova de Barcelona

- Heu vist mai aquest poema al carrer? Sabeu on és? Què hi diu?
- Coneixeu el mot? Qui el va posar a la ciutat? Per què han col·locat aquest poema al costat de les muralles romanes?
- Observeu ara les lletres amb atenció i descriviu la forma de cadascuna. Per què creieu que hi ha una piràmide (la A), una lluna (la C), una vela (la N) i un sol (la O)?
- Comenteu ara el significat dels refranys següents: “Lluna nova, vés-hi amb un cove”, “Com més mar, més vela” o “El sol cura tot dol”.
- Són significatius aquests elements en la cultura mediterrània?
- Fixeu-vos, ara, en la lluna. Quina diferència té amb el poema “Lunar”. Fa bona cara aquesta lluna?

Agafeu ara una lletra que creieu significativa per a la vostra cultura i transformeu-la, com ha fet Brossa, perquè es vegi clar el seu sentit (per exemple una T en un arbre).

	30'	<p>El docent repartirà entre els alumnes per comentar: una fotocòpia amb refranys i una amb endevinalles al voltant de la lluna.</p> <p>Cada alumne pot memoritzar-ne algun i recitar-lo en la sessió següent.</p> <p>Els alumnes tindran com a deures:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Reflexionar sobre la feina que s'ha fet a l'aula i apuntar algun pensament o idea que vulgui retenir especialment al voltant de les fases de la lluna o d'altres elements atmosfèrics que es poden relacionar amb el caràcter. ▪ Començar a pensar en un possible poema visual i buscar imatges que hi poguessin anar bé.
--	-----	--

TOTAL: 115'

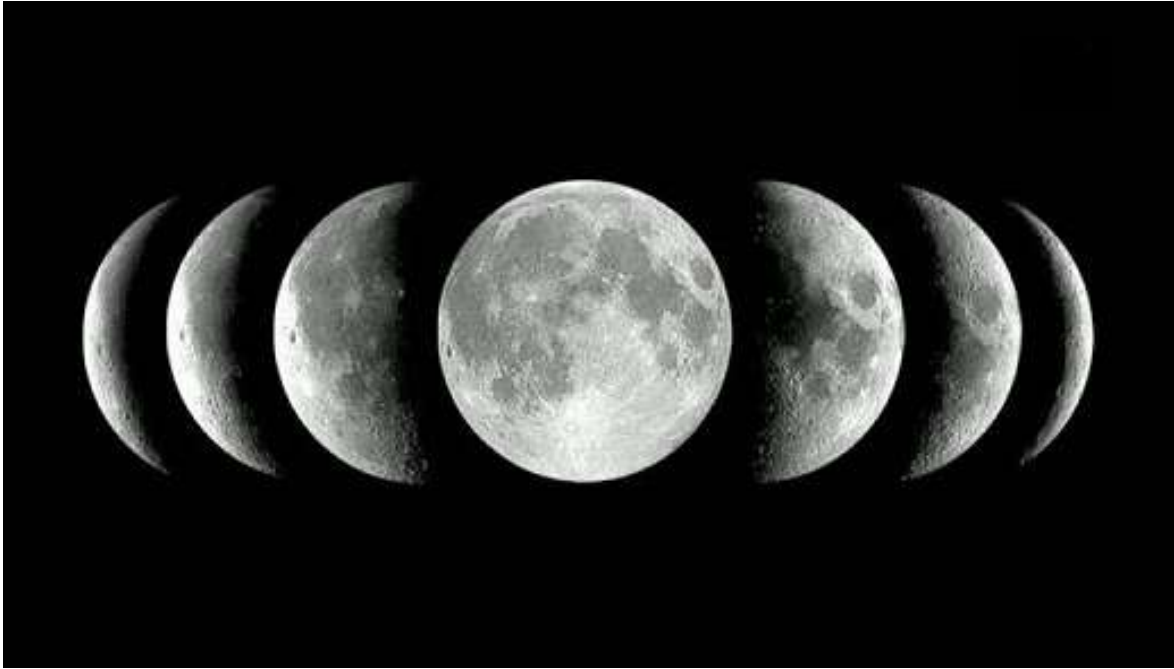
SESSIÓ	TEMPS	ACTIVITAT
2	15'	<p>El professor repartirà: una fotocòpia per a cada grup amb les quatre fases lunars i una fotocòpia amb expressions de temps i freqüència.</p> <p>Recuperarà les fotocòpies lliurades en l'última sessió: una amb refranys i una amb endevinalles.</p> <p>El professor farà les explicacions per a la construcció d'un poema.</p>
	60'	<p>Començar amb la producció del poema.</p> <p>Es tracta, en un primer moment, tot partint dels refranys i de les dites, de construir frases i potenciar el bon ús</p>

		<p>d'aquests tipus d'expressions i verbs.</p> <p>A continuació es crearà, per grups, un poema visual o poema objecte. A partir dels refranys i expressions treballades, caldrà pensar en el que es vol comunicar sobre el temps atmosfèric o la naturalesa en relació amb les persones. El grup posarà en comú el que s'hagi pensat i buscat individualment.</p> <p>Tot seguit, buscarà imatges per expressar-ho (s'hauran portat revistes a la classe, a més de les imatges que hagin pogut portar els alumnes), paraules, etc. fins aconseguir un bon resultat (també cal disposar de tisores i cola per poder retallar i enganxar les imatges).</p>
	30'	<p>Posada en comú:</p> <p>Comentari dels altres grups.</p> <p>Penjar els poemes a les parets del centre.</p>

TOTAL: 120'

MATERIAL COMPLEMENTARI

Fases lunars

Refranyys

Pel gener, la palla en el paller

Dels amors, sempre el primer i de les llunes, la del gener

La lluna de gener i el sol d'agost són els millors de tots

La lluna de gener set virtuts té

Fins que la lluna d'abril no hagi passat, no donis l'hivern per acabat.

La lluna del gener, és la més clara de l'any i mirar-la no fa dany.

La lluna nova del dijous, la millor per tallar bosc.

Lluna brillant, bon temps per endavant.

Lluna nova i brillant, bon temps pel davant.

Lluna nova, peix al cove.

Lluna plena ennuvolada, abans de vuit dies mullada.

Lluna tapada, boira o ruixada; lluna lluent, sequedat o vent.

Mata el porc en lluna creixent, si no vols que es torni dolent.

No donis l'abril per acabat si la lluna no ha passat.

Nadal amb lluna, any de fortuna.

Nadal sense lluna, mala fortuna.

Per la lluna plena de maig a pescar llagostins me'n vaig

Per la lluna vella de gener talla la fusta el bon fuster.

Quan la lluna mira a llevant, quart minvant.

Mata el porc en el creixent i cada tall valdrà per cent; mata el porc en quart minvant, tot seran ossos i sang.

Quan la lluna mira a ponent, quart creixent.

Qui per llunes va comptant, tretze mesos troba a l'any.

Qui mira massa la lluna no farà gaire fortuna.

*Lluna plena ennuvolada, abans de vuit
dies mullada.*

*Quart minvant, porta infant; lluna plena,
porta nena*

Endevinalles

La resposta, si no es diu, sempre és la lluna.

*Per les estances del cel
es passeja una donzella,
vestida de robes blanques
i brillant com una estrella.*

*Quina cosa és aquella
que al cap d'un mes
ja es mor de vella?*

*Va sempre de viatge
sense maleta ni bastó,
hi ha dies que sembla un formatge
i altres una tallada de meló.*

*De nit corre pel terrat,
descobrint el que s'hi amaga,
i de dia, vés si es plega,
ningú no sap on s'ha amagat.*

*Només puc sortir de nit,
sense ésser lladre ni malvat,
i a penes vol sortir el sol
en un punt m'he amagat.*

*Una dona geperuda
envoltada de gent menuda.*

*Sembla d'or,
plata és ella;
més gran que la mar
i cap dintre una galleda.*

*Una preciosa
amb vestit daurat,
que sempre gira la cara
a un i altre costat.*

*Qui serà, serà,
que de nit ve
i de dia se'n va?*

*Una cosa rodona com un plat
que no hi cap en tot el mercat,
es veu i no es pot tocar
i a tothom fa amagar.*

*Una cosa com un plat
que roda tot el mercat,
tic-tac ja s'ha amagat.*

*Una cosa rodona com un plat,
gip jap, ja s'ha amagat.*

*Una tallada de meló
que és més grossa
que la plaça de Mataró.*

*Una cosa rodona
com una poma
que es veu
de tot Barcelona.*

*A voltes sóc clara,
a voltes obscura
i no tinc dos dies
igual figura.*

*Haig de viure tot un mes
i només tinc quatre quarts,
vella de més de mil anys
i no me'ls he pas gastat,
més de mil anys penso viure
i encara els tindrè ben guardats.*

*Ell és d'or, jo sóc de plata,
i quan surto a passejar
ell se'n va a dormir a casa.
(La lluna i el sol)*

*Ell és d'or i jo de plata
i quan jo surto a passeig
ell ve a dur-me a casa.
(El sol i la lluna)*

Cançó

La lluna, la pruna
vestida de dol
son pare la crida
sa mare la vol.

La lluna, la pruna
el so mariner
son pare la crida
la mare també.

Minyones boniques
deseu els coixins
son pare, la soca
la mare, els fadrins.

***

CONTACTE

Judith Barnés

Servei Educatiu de la Fundació Joan Brossa

Telf. 93 458 99 94

jbarnes@fundaciojoanbrossa.cat

www.fundaciojoanbrossa.cat

www.laberintsbrossians.com

Pl. dels Àngels, 8, 1r

(Centre d'Estudis i Documentació del MACBA)

08001, Barcelona